

XII Всеукраїнська
науково-
практична конференція
студентів, аспірантів та
молодих вчених

МОЛОДЬ У СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЇ

20 квітня 2023 р

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
Кафедра психології

МОЛОДЬ У СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЇ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЇ

Суми 2023

УДК 16.273+316.72
ББК 88.58
К 88

Рекомендовано Вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (протокол № 11 від 29.05.2023 р.)

Редакційна колегія:

Кузікова Світлана Борисівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Вертель Антон Вікторович – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Дворніченко Лариса Леонідівна – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Єрмакова Наталія Олександрівна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Пасько Катерина Миколаївна – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Пухно Світлана Валеріївна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Усик Дмитро Борисович – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Щербак Тетяна Іванівна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

К 88 Молодь у сучасній психології. Збірник матеріалів конференції / за ред.: Кузікової С. Б., Вертеля А.В. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023. – 284 с.

У збірнику матеріалів конференції висвітлюються актуальні теоретичні питання сучасної психології, результати емпіричних досліджень особистості і груп, презентуються психологічні особливості розвитку особистості в різні вікові періоди та специфіка психологічної допомоги особистості в ускладнених умовах життя. Особливу увагу приділено етнокультурним традиціям і цінностям, їх збереженню та трансформації в сучасних умовах, соціальній мобільності особистості в мультикультурному просторі.

До збірника вміщено наукові статті учасників XII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Молодь у сучасній психології» (20 квітня 2023 р.).

Видано в авторській редакції.

© Колектив авторів, 2023

© Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023

<i>Невмержицька Ю</i>	Психологічні особливості резильєнтності як ресурсу стійкості	96
<i>Павлюк М.О.</i>	Взаємозв'язок між самооцінкою та мотивацією до досягнень	97
<i>Падалка В.М.</i>	Діагностичні методики дослідження тривожності молодших школярів	99
<i>Позднякова А.В.</i>	Психологічні особливості взаємозв'язку академічної прокрастинації та суб'єктивного благополуччя студентської молоді	101
<i>Пономаренко С.О.</i>	Чинники психосоматичних розладів у підлітковому віці	103
<i>Радчук Н.В.</i>	Взаємозв'язок між музичними вподобаннями та особистісними характеристиками	104
<i>Рибалко А.П.</i>	Особливості виникнення стресу в професійній діяльності керівника закладу освіти	106
<i>Романяк Л.І.</i>	Особливості впливу травмуючих подій на самооцінку особистості в юнацькому віці	108
<i>Рябокоть А.П.</i>	Основні функції лідера та теорії лідерства в контексті соціальної психології	110
<i>Саранча А.А.</i>	Порушення психоемоційного стану молодших школярів під час воєнних дій в Україні	112
<i>Талавас А.С.</i>	Психологічні особливості агресивної поведінки дітей-сиріт та дітей які залишилися без піклування батьків підліткового віку	114
<i>Тригуба В.В.</i>	Психологічні особливості прояву агресивної поведінки підлітків у взаємодії з однолітками	115
<i>Хоменко В.О.</i>	Результати дослідження впливу звуку повітряних тривог на психоемоційний стан українців в умовах війни	118
<i>Хорешко Н.В.</i>	Особливості психоемоційного стану підлітків в умовах стресу	121
<i>Христич Я.А.</i>	Взаємозв'язок емоційного інтелекту та тривожності осіб раннього дорослого віку	124
<i>Шумейко В.Ю.</i>	Стратегії поведінки в конфлікті студентів закладів вищої освіти	126
<i>Якобчук Я.В.</i>	Особистісні кореляти асертивності в юнацькому віці	127
РОЗДІЛ III.	Етнокультурні традиції і цінності, їх збереження та трансформація	
<i>Васіна М.І.</i>	Особливості дослідження щастя: теоретичні аспекти	130
<i>Гречана Т.С.</i>	Житло, домашнє середовище, дім у людському житті	132

«Неіснуюча тварина», «Малюнок людини», «Тест Люшера», «Колірний тест відносин», «Кактус», тощо.

Отже, можливість визначення інформативних маркерів ризику формування тривожно-депресивного розладу у дітей дає змогу прогнозувати несприятливий тип перебігу хвороби, забезпечити своєчасне диференційоване лікування і вторинну профілактику тривожних розладів.

Позднякова Аліна Володимирівна

студентка Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль),
науковий керівник: д. психол. н. М. О. Орап

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ АКАДЕМІЧНОЇ ПРОКРАСТИНАЦІЇ ТА СУБ'ЄКТИВНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Психологічні дослідження сприймання часу та працездатності призвели до виникнення у психологічній науці поняття «прокрастинація». У 70 роках 20 століття термін був введений у психологічну науку П. Рікенбахом у його праці «Прокрастинація в житті людини». В середині 1980-х років було здійснено теоретико-практичний аналіз феномену прокрастинації (Solomon; Lay, Rothblum, Solomon). Були розроблені опитувальники для вивчення прокрастинації (Aitken; Lay; McCown et al.; Tuckman). Н. Мілгредом зі співавторами (Milgram et al., 1993) було виокремлено п'ять видів прокрастинації, зокрема: 1) повсякденна (побутова); 2) прокрастинація у прийнятті рішень; 3) невротична; 4) компульсивна; 5) академічна.

Сучасні українські дослідники активно вивчають різні види прокрастинації, зокрема академічної. У роботі В. Дуб проаналізовано основні причини виникнення академічної прокрастинації, серед яких виокремлюються відсутність мотивації до навчання, стрес як наслідок невпевненості та страху перед майбутнім, відсутність умінь будувати ієрархію цілей і цінностей та планувати навчальну діяльність, лінь, неефективне керівництво з боку викладачів, недостатність прямої комунікації та надлишок віртуальної, зовнішні відволікаючі фактори. У дослідженні Н. Ткаченко та Є. Косікової виявлено, що чим вищим буде рівень академічної прокрастинації, тим нижчими будуть: прагнення досягнення успішних результатів у процесі діяльності; цілеспрямованість, наполегливість та сумлінність у виконанні завдань; відкритість новому досвіду та саморозвиток особистості. В той же час, чим вищим буде рівень академічної прокрастинації, тим вищими будуть прагнення уникати невдачі у діяльності та нейротизм. Як зазначає А. Мудрик, знизити рівень академічної прокрастинації можуть уважне ставлення викладачів до студентів, урахування їхніх індивідуальних особливостей у процесі навчання, уведення

системи заохочень, сприяння розвитку академічних зв'язків і взаємодопомоги між студентами, упровадження різноманітних методів і технологій навчання, застосування ефективних систем планування та форм виконання завдань студентами, а також опанування студентами техніками управління часом (тайм-менеджмент) та навичками планування часу.

У ґрунтовному дослідженні О. М. Журавльової прокрастинація розглядається як системний конструкт в єдності біологічної (нейропсихологічний та психосоматичний компоненти) та психосоціальної (рефлексивний, афективно-мотиваційний та конативно-регулятивний компоненти) структури. Авторкою також виявлено причини прокрастинації та розроблено авторську методику діагностики конструкту прокрастинації.

Питання взаємозв'язку психологічного благополуччя та прокрастинації досі не отримало належного наукового висвітлення. Суб'єктивне психологічне благополуччя у найбільш широкому розумінні розглядають як динамічну когнітивно-емоційну оцінку людини якості власного життя загалом та окремих його сфер, яка формується на основі об'єктивних (умов життя та діяльності, задоволеності базових потреб, стану здоров'я тощо) чинників, сприйнятих і засвоєних особистістю із урахуванням її індивідуально-типологічних особливостей (темпераменту і характеру, спрямованості особистості, особливостей самооцінки та самоприйняття, сенсожиттєвих та ціннісних орієнтацій) (Е. Дінер, М. Селігман, К. Ріфф). У дослідженні Л. Котляр визначено, що психологічне неблагополуччя спричинює прокрастинацію, яка виявляється через страх неуспіху, особистісну та ситуативну тривожність, невміння планувати та погану орієнтацію в часі.

Зазначені теоретичні міркування зумовили формування гіпотези про взаємозв'язок прокрастинації із рівнем задоволення/незадоволення особистістю власним життям. З метою вивчення причин академічної прокрастинації нами було здійснено дослідження взаємозв'язку останньої з рівнем суб'єктивного благополуччя студентів. Для емпіричного дослідження ми використали: 1) авторську методику О. Журавльової для діагностики конструкту прокрастинації, 2) Шкалу суб'єктивного благополуччя. Вибірку склали 147 студентів закладів вищої освіти, середній вік 18 років, з них 39,45% – представники чоловічої статі, 60,45% – представники жіночої статі.

У результаті обробки емпіричних даних ми виявили, що 17% респондентів характеризуються високим рівнем прокрастинації, 66,64% – середнім рівнем та 16,36% – низьким рівнем. За результатами шкали суб'єктивного благополуччя (СБ) високий рівень СБ виявлено у 14,96 % респондентів, середній рівень – у 68,68 % та низький – у 16,36 % опитаних.

Істотним для підтвердження чи спростування нашої гіпотези було визначення кореляційного зв'язку. Згідно з результатами обчислення, коефіцієнт кореляції (за Пірсоном) між показниками рівня академічної прокрастинації та рівня суб'єктивного благополуччя $r=0,34$, що на рівні $p \leq 0,01$ є статистично значущим. Це вказує на наявний позитивний

кореляційний зв'язок між зазначеними показниками, що, у свою чергу, свідчить про те, що обидві змінні рухаються в одному напрямку. Це означає, що якщо студенти відкладають неприємні справи на пізніше, то краще емоційно внутрішньо почуваються. З іншого боку, психологи часто розглядають прокрастинацію як механізм боротьби з тривогою, пов'язаною із початком або завершенням справ, ухваленням рішень. Сучасна психологія схиляється до того, що прокрастинація – це вираз емоційної реакції на планові або необхідні справи. Відтак, виявляється, що відкладання студентами справ, пов'язаних із навчанням позитивно впливає на переживання задоволення власним життям. І водночас, студенти, які мають вищий рівень суб'єктивного благополуччя схильні більше відкладати виконання навчальних завдань.

Таким чином, простежується вияв прокрастинації як захисної реакції організму з метою вберегти себе від потенційного стресу. Наступні кроки дослідження слід здійснити в напрямку вивчення взаємозв'язку академічної прокрастинації із ситуативною тривожністю, яка виникає тоді, коли відкладені і невиконані навчальні завдання стають тригером, що викликає напруження і схвильованість.

Пономаренко Світлана Олегівна

магістрантка Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди (м. Харків),

науковий керівник: к. психол. н., доцент Т. М. Єльчанінова

ЧИННИКИ ПСИХОСОМАТИЧНИХ РОЗЛАДІВ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІСІ

Незважаючи на те, що феномен психосоматичного розладу як вегетативної реакції на негативні емоції відомий давно, перше визначення психосоматичного розладу було зроблено аж у 1943 році та зауважено, що психосоматичним захворюванням слід вважати таке, «природу якого можна зрозуміти лише шляхом встановлення безумовного впливу емоційного фактору на фізичний стан». За визначенням Дж. А. Вінтера, психосоматична хвороба, по-перше, носить функціональний, а не структурний характер, хоча згодом може викликати структурні зміни в організмі, по-друге, викликається неадекватним подразником, по-третє, є неадекватна реакція (переважно завищена) організму на подразник, по-четверте, бере свій початок у минулому в момент виникнення вкрай неприємних хворобливих відчуттів, по-п'яте, в основі лежить механізм фіксаційних реакцій, по-шосте, характеризується тимчасовим станом зміни свідомості.

Зміст терміну «психосоматичний розлад» логічно впливає зі слів, що його складають («душа» і «тіло») – це порушення в функціонуванні внутрішніх органів або систем людини, формування і перебіг яких безпосередньо пов'язані з особливостями психічної реакції особистості або розвиваються під впливом психічної травми, стресу та інших потужних психологічних факторів. У широкому сенсі під психосоматикою